СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLI. Ч. 248. Джерзи Ситі, Н. Дж., середа, 25 жовтня 1933.

VOL. XLI. No. 248. Jersey City, N. J., Wednesday, October 25, 1933. THREE CENTS.

ЗАЯВА ПРЕЗИДЕНТА ПРО ЗОЛОТО ВИКЛИКУЄ ОЖИВЛЕННЯ

УРЯД ЗБИРАЄТЬСЯ КУПУВАТИ ЗОЛОТО.

ВАШИНҐТОН. — Виконуючи недавню заяву президента Рузвелта, уряд збирається починати закуповувати поза границями краю більшу скількість золота, щоби в цей спосіб зломити вплив заграничних банків на ціну доляра.

У перших днях по цій заяві вартість доляра на заграничних ринках опала. Зате шери на краєвій біржі пішли вгору.

Уряд думає контролювати вартість доляра через закупно 20,000 до 30,000 унцій золота на тиждень.

УРЯД ВИКІНЧИВ КОДЕКС ДЛЯ ПОДРОБИЧНОЇ ТОРГОВЛІ.

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт підписав нині кодекс для подробичної торговлі. Відноситься він до якого міліона дрібних крамниць, а обнимає такі річи, як умови праці й умови продажі товарів.

Кодекс виразно забороняє крамницям продавати товари понижче ціни продукції. Ціна мусить обнимати кошти товару та належитість за склепову службу. Кодекс не відноситься до крамниць, що мають менше як 5 робітників, а знаходяться в місцевостях, що мають менше як чверть міліона мешканців.

АЛ СМИТ ОСУДЖУЄ БЮРОКРАТИЗМ В УРЯДУВАННЮ.

ШІКАҐО. — Ал Смит виголосив на Світовій Виставі промову про приватну ініціятиву. Він хвалив виставу як памятник приватній ініціятиві та остерігав перед вмішуванням уряду в бизнес. На його думку, вмішування „холодної, слизької руки бюрократії" в промисли мусить покінчитися катастрофою для економічного життя краю.

ПРОГИБІЦІЯ ДАЛІ ОБОВЯЗУЄ ПІД ВЛАДОЮ ФЕДЕРАЛЬНОГО УРЯДУ.

ВАШИНҐТОН. — Генеральний прокуратор Коминґз видав розпорядок, що прогибіційний закон обовязує з повною силою в усіх тих околицях, які знаходяться під безпосередньою владою федерального уряду, отже в Дистрикті Колюмбія, на Алясці, на Гавайських островах, в Пуерто Ріко, на Дівочих островах і в окрузі Панамського Каналу.

НІМЦІ ПОСТАНОВЛЯЮТЬ ЩЕ РАЗ ПРОСИТИ МЕЙОРА.

НЮ ЙОРК. — Злучені Німецькі Товариства на своїм зібранню, що відбулося в понеділок вечером, постановили вислати до мейора міста О'Браєна делеґацію та предложити йому ще раз просьбу про дозвіл на німецьке свято. Збори дали делеґації директиви не зміняти лісти бесідників та запевнити мейора, що галабурда на вічу буде хіба в такому випадку, якби жидівські ветерани напали на віче.

Коли деякі бесідники на вічу виступили з гострою критикою прихильників Гітлєра в Америці, прихильники Гітлєра кинулися до бесідників, але провідники здержали нападаючих заявою, що противникам якраз треба такого нападу.

„Юнія Американських Горожанських Свобід" заявила, що вона далі стоїть на становищі, що в Америці не повинноси обмежувати нікого, хочби навіть „націс", у правах свобідного слова, свобідних зборів і свобідної орґанізації. Навіть „націс" мають мати право відбувати збори, парадувати, виставляти свої прапори. „Юнія" вислала до мейора О'Браєна відповідний лист у цьому тоні.

Тимчасом Семюел Онтермаєр, нюйорський адвокат, один з провідників американського жидівства, у своїй промові через радіо піддержував заходи Жидів коло недопущення свобідних зборів для Німців. Він пробував доказати, що тут не нарушується права свобідного слова ні права зборів, а йде тільки про спокій і порядок.

СПОДІВАЮТЬСЯ СКОРОГО ВИЗНАННЯ РОСІЇ.

ВАШИНҐТОН. — З урядових кругів дають до зрозуміння, що визнання Росії прийде зараз по розмовах між представниками американського уряду та висланником російського уряду.

Уряд звертає увагу на те, що всі орґанізації, які колись заявляли свою опозицію проти визнання совітів, тепер мовчать, немовби вони тепер уже були за визнання.

ЯПОНІЯ КЛИЧЕ СВОГО ПРЕДСТАВНИКА.

ВАШИНҐТОН. — Японський уряд покликав до краю Кацуджі Дебучія, японського амбасадора в Америці.

Вісти з Японії кажуть, що міністер заграничних справ Японії хоче мати безпосередню розмову з амбасадором в Америці про відносини між Японією й Америкою. Загалом не сподіваються повороту Дебучія.

НОВІ ДІЯМАНТОВІ ПОЛЯ.

З Ріо де Жанейро повідомляють, що в долині ріки Понто в провінції Мінас Жерайс викрито дуже баґаті діямантові поля. Між іншим добули діямант ваги 2,000 каратів. Щодо величини є це другий на світі діямант після славного „Кулінана", який знайдено в 1905 р. у Трансвалі.

„БРАТИ В НЕЩАСТЮ".

„Брати в нещастю" — це назва німецької орґанізації, яка взяла на себе тягар помочі тим Німцям, що разом з іншим населенням большевії гинуть з голоду. Досі зібрала ця орґанізація (за два тижні) 500 тисяч німецьких марок, що дало їй можливість заопікуватися 12 тисячами німецьких родин, які жиють головно на Україні.

Наші обовязки супроти наших братів далеко більші, тому, коли пічнеться збіркова акція на допомогу голодуючим братам, нехай не буде ні одного, що принайменше свій одноднeвий заробіток не жертвував би для діла християнської любови. Мусимо відірвати смертоносні кігті від шиї нашого брата.

14 МІСЯЦІВ ЗА НАПАД НА ДІВЧИНУ.

Г. Деркач, 23-літній жонатий молодець з Ріджайни, Саск., признався до вини неприличного нападу на молоду дівчину й дістав 14 місяців вязниці з тяжкою працею. Деркач є жонатий, але лишив жінку й одну дитину. Жінка удержувала попередньо його й дитину. Одного вечора він зайшов до каварні, де працювала гарна 18-літня дівчина. Пізніше товаришив їй до галі на танець. По однім танці з нею не звертав великої уваги на неї. Коли вона йшла з товаришкою до дому, прилучився до них. Всі троє йшли так аж до вул. Оттава, де товаришка лишила їх. Коли дівчина прийшла перед свою хату, Деркач не пустив її. На крик дівчини вибіг сусід. Деркач утік, але його пізніше зловили.

ПЕКЕЛЬНА МАШИНА В ПОТЯЗІ.

На стації Орадя Маре (Румунія) побачили службовці залізниці завиту в лахміття пекельну машину на осях одного ваґону. Від машини вели дроти до електричних акумуляторів. При засвітленню ваґону машина мала вибухнути. Поліція приписує цей недовершений злочин невідомим терористам. Спостереження залізничників виратувало подорожних від несподіваного нещастя.

ЗАСУДИЛИ СЕКТАНТА.

У Перевізці (Калущина) Іван Пристай, реемiґрант з Канади, оснував секту спасителів світа, до якої вербував жінки і дівчата. Коли до поліції кілька дівчат внесли зажалення про знасилування, поліція арештувала Пристая. Станиславівський суд засудив Пристая на 4 роки вязниці.

ВБИВСТВО ЗА ДІВЧИНУ.

Перед трибуналом присяжних суддів у Львові станув Василь Зуб зі села Піски, пов. Львів. Посварившися з Петром Білогорським за дівчину, впав до його хати і вистрілом з рушниці положив його трупом.

NRA MEMBER U.S.

WE DO OUR PART

СТРІЛЯНИНА НА ВУЛИЦІ В КУРИТИБІ.

На репортера „Ґазета до Пово", п. Раула Райса, вистрілив на вулиці в Куритибі кельнер Астрожілдо де Соуза за це, що цей написав в ґазеті, що він жиє з прокаженою. Ще, кажуть, був і другий подібний випадок у Куритибі. А однак така осторога це обовязок редакторський. Останніми часами щораз більше чути про нові випадки прокази. Однак люди нічого собі з цього не роблять, хоч знають, яка це страшна недуга. Між Українцями ще більша байдужність під тим оглядом. А однак треба це піднести, що найбільше заражуються люди тут у Бразилії підчас спільних сходин, у навідуванні прокажених осіб. Нема совісности у недужих, що самі розносять недугу, але є й байдужність інших, що не вважають на це, що можуть заразитись. Треба конечно звернути увагу на це, бо випадки трапляються частіші, а покищо таки досі ніхто ще не вийшов вилікуваний з прокази. — („Праця").

ОТРУЇЛА 26 ОСІБ.

В селі Віляґос коло Букарешту згинули від отруї багато людей. Поліція розпочала енерґійне слідство і вкінці викрила, що старша вже жінка, Фльоріка Дума, виробляла отрую і продавала її за грубою заплатою усім тим, що хотіли позбутися кревняків, щоби заґарбати їхнє майно. В той спосіб отруїла Дума у Віляґосі 26 осіб.

ЗЛОВИВ ВЛОМНИКА.

Лайл Баркер, 20-літній хлопець, був сам дома в неділю ввечір, 24 вересня. Дім його родичів знаходиться на 192 Лінор улиці у Вінніпеґу. Нараз Лайл почув, що хтось добувається крізь вікно. Він вибіг на двір і побачив вломника, який пробував виважити вікно Лайл кинувся на нього і між ними вивязалася завзята боротьба. Вломник був старший та сильніший, тож вирвався з рук Лайла. Та Лайл був завзятий і побіг за вломником. На заклик прибігли кілька товаришів Лайла. Разом зловили вони вломника-грабіжника й держали його, аж доки не прибула поліція. Вломника забрала поліція до „Іванової хати" а трохи потовченого молодого героя — до шпиталю.

ОБІКРАЛИ МАСЛОСОЮЗ.

До склепу Маслосоюзу в Перемишлі (вул. Пілсудськоо ч. 1) добулися в ночі злодії і, розбивши касу, забрали готівкою 2,960 злотих. Не виключене, що вломники приїхали зі Львова.

„ГУЦУЛЬСЬКИЙ СТШЕЛЄЦ".

Місцева влада в Косівщині почала живу акцію за оснування по гуцульських селах т. зв. Гуцульського Стшельца. До нього анґажують гуцульських парубків команданти поліційних станиць, війти і лісничі, а спеціяльно податний ґрунт знайшов той рід стшельца в Жабю, колись осередку радикальної акції, де до нього вписалися 100 членів. Цим членам залишають гуцульську одежу, дають кріси, а кажуть теж, що члени цього Гуцульського Стшельца мають діставати по 1 зл. на тиждень платні.

ПОБИВ ДІВЧИНУ З ЛЮБОВИ

Стіф Кловак, що перебував у Вінніпеґу, любив панну Ганну Волінську, але рік тому вона піднесла йому коша. Та Кловак завзятий собі. Він таки продовжував залицятися до неї. Вкінці постановив таки присилувати Волінську, щоби любила його. Дня 16 вересня у вечір, коли Волінська йшла до міста, Кловак приступив до неї й почав просити, щоби вона знову товаришувала з ним. Вона сказала, що це не можливе. Тоді він схопив її. Перестрашена дівчина закричала. Кловак виймив тоді з кишені якийсь твердий предмет і вдарив ним її по голові. Під ударами закровавлена дівчина впала. Кловак лишив її і втік. Поліція ще й до сього часу пошукує його. На поміч покаліченій дівчині прийшла пані В. С. Томкинсон, яка почула її крик. Вона спинила найближче авто, яким завезено дівчину до шпиталю. Потрібно було 12 швів, щоби позшивати всі рани на голові, однак дівчина не знаходиться в небезпечному стані.

ТЕЛЄВІЗІЯ ПОКАЗАЛА АЖ ЗАБАГАТО.

Тому кілька днів два анґлійські інжиніри, які працюють у Брітінш Бродкестінг Корпорейшен, робили спроби над пересиланням образків на далеку віддаль. Перед їх машиною стояв ряд красавиць-танцюристок. Інжиніри хотіли мабуть здивувати світ лондонськими красавицями. Глянули і о диво! Лиш одна з красавиць мала на собі убрання.. Тож негайно треба було припинити пересилання в світ образців. Всі красавиці, крім одної, мали на собі бавовняні штанці, а забарвлення на бавовні не відсвітлює від себе інфра-промінів, якими послугувались інжиніри для пересилання образців на далеку віддаль. Показалося, що тільки шовкова тканина відсвітлює від себе інфра-проміні, тож на будуче красавиці-танцюристки мусять вбиратися в шовкові штанці.

СЛУЖБОВЦІ-ЗЛОДІЇ.

В Перемишлі арештували інспектора прикордонної сторожі, Фридлевича, під закидом крадежі 20,000 зл. на школу державного скарбу.

ВБИЛИ ЛЮДОВОГО ДІЯЧА.

В Ґрохові, пов. Мелєц, хтось застрілив Хрусцеля, голову місцевого комітету людової партії. Коли Хрусцель сидів вечором при столі, читаючи ґазету, впав крізь вікно стріл, який положив його трупом на місці.

ЖУРЯТЬСЯ ОХОРОНОЮ ЛІТВІНОВА

МОСКВА (Росія). — Совітський комісар заграничних справ, Літвінов, уже готовий до виїзду до Злучених Держав, щоби переговорити з президентом Рузвелтом умовини, на яких совіти могтимуть добитися визнання Америкою.

Літвінова не будуть звязувати інструкціями, а дадуть йому вільну руку. Це не турбує Совіти, бо вони заклопотані головно тим, щоб держави, куди Літвінов буде переїжджати, дали Літвінову добру охорону. Кажуть, що Совіти дістали з Америки запоруку, що Літвінова охоронятимуть найліпші федеральні аґенти.

ЯПОНІЯ ГОТОВА НАПАСТИ НА СОВІТИ.

НАНКІН (Китай). — Визнання Совітів Америкою толкують собі так, що це тільки прискорить воєнний конфлікт на Далекім Сході. Офіціяльні китайські круги рахуються навіть з тим, що Японія готова викликати війну з Совітами вже тепер, заки ще Америка зможе з Совітами договоритися, зглядно заки могтиме дати їм властиву поміч.

НІМЕЧЧИНА І СССР.

БЕРЛІН (Німеччина). — Пороблено кроки, щоб ослабити напруження, яке істнує між Німеччиною і Совітами зприводу вигнання з Німеччини совітських кореспондентів. Тепер Німеччина заявляє, що готова знову допустити тих кореспондентів. Совіти знову згодилися допустити німецьких журналістів на совітську територію. Оту згоду зафіксують вкоротці письменно.

НЕ ЗАВИДУЮТЬ ЗЛУЧЕНИМ ДЕРЖАВАМ.

БЕРЛІН. — Німеччина не дуже сумує зприводу того, що Злучені Держави готові визнати Совіти і ввійти з ними офіціяльно в торговельні зносини. Німці кажуть, що Совіти витягнули з Німеччини, що тільки вдалося. Вони скористали з того, а Німці втратили. І таке буде й зі Злученими Державами.

АНҐЛІЯ ПРИСПІШУЄ ДОГОВІР ІЗ СОВІТАМИ.

ЛОНДОН (Анґлія). — В анґлійських кругах заходяться біля приспішення викінчення британсько-совітського торговельного договору. Бояться, щоб часами Злучені Держави не випередили Анґлію щодо торговлі з Совітами.

ФРАНЦУСЬКІ СОЦІЯЛІСТИ РОЗБИЛИСЬ.

ПАРИЖ (Франція). — Кабінет французького премієра Далядіє подався до димісії, бо не дістав вотуму довіря. В палаті послів заявилися 329 голосів проти зменшення платень цивільних урядовців. За знижку голосували 241 послів.

Фінансовий законопроєкт розбив перший раз в історії французького парляменту соціялістів на два табори. Одна сторона з Реноалдом попирала Далядіє, а друга з Блюмом була проти нього. Далядіє заатакував навіть Блюма, як дуже радикального, звертаючи йому увагу на те, що він не є ніяким капіталістом. Всі знали, що Далядіє, який є сином селянина і учителем, звернув свої слова проти Блюма, тому, що Блюм належить до найбогатших людей у Франції, а заразом і до крайньо лівих.

ПРОТИ ЕКСЦЕСІВ НАЦІВ.

БЕРЛІН. — Герман Ґерінґ, як пруський міністер справ внутрішніх, видав гострий розпорядок, який наказує карати всіх тих, що змушують чужинців віддавати почести прапорам наців. Ґерінґ зазначує, що зневажування чужинців наносять Німеччині на міжнароднім полі велику шкоду.

Американське посольство вповні задоволене з розпорядку Ґерінґа.

НЕ ВІРЯТЬ У „ЗДОРОВЛЯ" ДОЛЯРА.

ПАРИЖ. — Заповіджений президентом Рузвелтом „здоровий" доляр не промовляє до французьких фінансістів. І тому доляр покотився дуже вниз і в Парижі і на біржі в Лондоні.

МІЖНАРОДНЯ ОРҐАНІЗАЦІЯ ПРАЦІ РАДИТЬ БЕЗ НІМЦІВ.

ЖЕНЕВА (Швайцарія). — Німеччина повідомила Міжнародню Орґанізацію Праці при Лізі Націй, що вона не возьме участи в нарадах 64 сесії Орґанізації. Назагал числили на те, що хоч Німеччина виступила з Ліґи Націй, то таки возьме участь у нарадах Міжнародньої Орґанізації Праці.

НЕ МОЖУТЬ ПОГОДИТИСЯ В СПРАВІ ПІДПАЛУ ПАРЛЯМЕНТУ.

БЕРЛІН. — Ніхто зі знавців не вірить у те, щоби зізнання Марінуса ван дер Люббе були правдиві, себто, що це він сам підпалив німецький парлямент. Кажуть, що при тім мусіли бути кілька осіб. Не погоджуються тільки щодо цього, скільки мінімально мусіло бути учасників того підпалу.

ЗАЛИЦЯЮТЬСЯ ДО ТУРКІВ.

МОСКВА. — До Туреччини виїхала велика совітська делеґація на чолі з Ворошиловом, щоби взяти участь у святі 10-літньої річниці Туреччини як републики. Совітські представники позабирали теж свої жінки на ту параду.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

САМБІРСЬКИЙ ПРОЦЕС

Два тижні українське громадянство в краю було виставлене на „терпіння і проби". Так пише старокраєвий „Новий Час" про перебіг карної розправи, яку ведено в Самборі в справі вбиства польського визначного політика, Тадея Голувка.

Той процес передаємо тепер у нашім часописі. Робимо це тому, щоб і тут кожний мав нагоду виробити собі свою власну опінію про світла й тіни тої революційної акції, яка ведеться від довгих літ на землях Західної України під фірмою Української Військової Організації (УВО), а тепер Організація Українських Націоналістів (ОУН).

Між трома обжалованими за участь у вбивстві Голувка були два провокатори, Барановський і Мотика, які у своїм часі тішилися довірям проводу революційної акції в краю, брали участь у тій акції, а заразом були на услугах польської поліції й за юдиний гріш зраджували пляни, видавали своїх товаришів, з яких деякі повисли на польських шибеницях, а інші терплять у польських тюрмах.

Сам факт, що знайшлися в українських революційних рядах провокатори, є без сумніву болючим. Але й нічим надзвичайним. Бо як були завжди провокатори в революційних гуртках інших народів, то ми, Українці, хоч як ми собі цього не бажаліб, не можемо бути виімком. Ми тільки, як наймолодші революціонери, повинні бути щодо цього обережніші й краще використати той досвід, який уже мали інші організації інших народів зі своїми провокаторами. Жертви інших повинні бути для нас наукою. Та виходить, що приходиться нам заплатити і за те таки нашими власними жертвами і нашими промахами та невдачами.

Зприводу самбірського процесу піднісся в частині української преси лямент, який стверджує моральний занепад молоді, коли з її осередка виходять такі креатури як Барановський і Мотика. Та лямент не є ніякою розвязкою. Правда, трапляються, провокатори, але є багато людей, повних геройзму. Не провокатори рішатимуть про боєвий дух краю і його судьбу, але дух тих героїв, що переплачують свої ідейні пориви смертю. Коли наші посли у варшавськім соймі є безрадні, коли не помагають ніякі інтерпеляції, коли Польща з усіх боків наступає на нас, а старше покоління крім лямeнту не вказує на ніякий інший ратунок, то кудиб ми зайшли зі своїми визвольними змаганнями, якби нічого іншого не робили? Революційний шлях молоді є правильний, і це є найважніше. Промахи, провокації й інші недомагання є болючі й страшні, але це є другорядна справа. Їх можна позбутись.

СУЧАСНЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ В АМЕРИЦІ.

(Реферат надісланий з Европи на Конгрес Української Молоді, який відбувся в Шікаго в серпні 1933 р.).

Молодь — надія нації. Цю надію вона справджує тільки тоді, коли виконує покладене на неї потребами часу історичне завдання. Кожна доба приносить свої потреби і **накладає на молодь**, як і на інші суспільні верстви, **нові історичні завдання.**

Кожне покоління залишало по собі слід лише настільки, наскільки зробило щось такого, чого інші не зробили. Коли продовжувало лише те, що запродовжувало лечи те, що започатковане було попередниками, а не додало нічого свого корисного, всім потрібного, і не хвилевого, зникало в забутті без ніякої згадки.

Визначаються тільки ті покоління, які роблять нове, відчувають головну й неминучу потребу часу та виявляють працю для її задоволення (започаткування українського письменства, культурних організацій, господарських, політичних і т. д). **Хто вгадає й задовольнить історичну потребу часу, той визначить й залишить своє імя в історії.** Потребу часу витворюють та визначають обставини, місце та ступінь у процесах: а) загальної людської культурности й б) національного відродження.

Неминучою потребою перетворення існуючого пасивного стану українського суспільства в інший, активний, кращий, є **потреба знання суспільства взагалі, а українського зокрема.** Ніхто не може перетворити на краще того, чого не знає. Український нарід у своїй масі пробудився й став до боротьби за самостійність, хоче перебудувати як свій власний суспільний стан і устрій, так і устрій тих суспільст, з якими він так чи інакше звязаню. Але де і як він може навчитися, як ту перебудову робити, коли а) у світі взагалі існує ще мало шкіл та наукових установ суспільнознавства, б) в українському суспільстві поза совітами науку суспільнознавства тільки віднедавнього часу став пропагувати Укр. Соціольогічний Інститут у Празі та окремі особи з Українського Университету в Празі й Господарської Академії в Подебрадах та просто окремі люди, що цікавляться громадознавством. До тогож під Совітами суспільнознавства навчають так, щоб відвернути Українців від творення окремого українського суспільства.

Не маючи знання суспільства, українське суспільство витрачає час і силу не стільки на будування нового кращого ладу, як на суперечки між собою через те, як будувати. Відомі всім **українські суперечки є наслідком відсутности знання суспільства й способів суспільного життя та будівництва.** Легендарна розпорошеність Українців є також не природньою прикметою нашої нації, а лише переходовим станом її суспільної неосвічености та недосвідчености. **Сперечаються завше ті, що не знають, як діло робити.** Хто знає, той мовчки робить. Тисяча знаючих людей швидче порозуміються між собою, ніж десяток незнаючих. Суперечка — доказ, що люди не знають, або не однаково знають справу. Щоб усунути суперечку, треба навчити людей однаково знати й розуміти справу. **Щоб Українці робили одно й однаково, треба їх наперед навчити однаково розуміти самих себе, своє суспільство, оточення, свої потреби, можливости і т. д.** Треба дати їм суспільнознавство. Без нього сварки не спиняться.

Такі часи переживали й інші народи, поки не здобули належного досвіду. Наука самим досвідом затяжна й тяжка. Необхідно зарадити цьому лиху поширенням теоретичної науки про суспільство: в першу чергу написанням і розповсюдненням книг про суспільно-політичне життя. Використати для того історичний досвід як свого народу, так і особливо інших, що вже досягли самостійности й досконалости.

Потреба суспільної освіти — найпекучіша потреба нашого часу. І то потреба не хвилевого, а історична. Що істнувати-ме завше. **Без суспільної освіти Українці бють один другого й будуть бити замісць того, щоб бити ворогів.** Щоб усунути самонищення, потрібна суспільна освіта. Серед причин, які довели до нашої поразки в державній боротьбі р. 1917-1920, після недостачі зброї перше місце займає брак суспільної освіти. **І маси і провід хотіли зробити добре, але не знали як.**

Суспільно-освічених людей, які розумілися на суспільних рухах і подіях, було дуже мало. По пору також більше часу й сили витрачається на сварки, бо **люди не знають, що і як треба робити, а вигадують на підставі того, як їм здається, подобається, бажається і т. п.** Кожному здається, подобається, бажається щось інше, а тому й сваряться.

Для суспільного будівництва, як і для всякого будівництва потрібні досвідні знання, що таке суспільство: з кого воно складається, як, чому; які має сили; чому і як ті сили діють, як їх скласти, як зберігти від розпаду і т. д. Для цього треба знати суспільні науки. Вониж найменше відомі серед українського народу; ніякі школи їх майже не ширять. Медицини, прав, агрономії і т. п. Українець може навчитися і в чужій школі, а знання свого українського суспільства, його складу, потреб і можливостей де навчиться? Тільки в українській літературі.

Цей час боротьба за українську самостійність, коли не гремлять гармати, особливо треба використати поширенням серед українського суспільства знання суспільних наук. Хто це робить, той залишить по собі слід в історії, бо це завдання доби: коли не можна боротися збройно, то боротися науково і підготовлятися до збройного. А в підготовці перш за все треба явно пізнати хто, з ким, якими силами може й мусить боротися. Треба пізнати, які властиво сили й можности має українська нація, як їх збільшити і т. д. Які сили мають противники, і як їх зменшити. **Перш ніж щось будувати, треба навчитися будувати.**

До цього часу український нарід будував своє суспільство самоуцтвом. Тому мав багато втрат, а головної мети — державної самостійности — так і не осягнув. Хто хоче повного українського визволення й забезпечення Українцям рівности між усіма народами світу, — той повинен помогти їм навчитися будувати власне життя самостійно. Зробитиж це тепер, коли українські школи громадознавства майже не існують, можна тільки друком і розповсюдненням книжок з суспільнознавства. Це історичне завдання доби. Коли український нарід цієї потреби не задовольнить, то залиїться й надалі неуком, яким інші будуть поневіряти й попихати. Темні ніколи не бувають самостійними, бо не знають, куди і як іти. Хтож це завдання має виконати?

Молодь!

(Кінець буде).

ДОКУМЕНТ МОСКОВСЬКОГО ВАРВАРСТВА І МОСКОВСЬКОЇ ОБЛУДИ

Вже тепер нема навіть найзавзятішого прихильника й оборонця Совітів, який би заперечив тому, що минулого року померли на Великій Україні міліони людей з голоду. Подаємо тепер документ, який стверджує, що в часі, коли ті міліони гинули, наші браття з Канади, головно наші фармері, хотіли ратувати своїх братів, голодуючих селян, робітників та українських письменників і інших діячів, і вислали їм збіже, муку та інші споживчі артикули. Віднеслися до Червоного Хреста, щоби цей порозумівся з совітським урядом у Москві, згглядно з Червоним Хрестом і Півмісяцем у СССР, та виклопотав дозвіл на доставу поживи голодуючим на Україні.

На це одержано відповідь, що на Україні ніякого голоду нема, та що нема ніякої потреби канадійським Українцям висилати поміч українським селянам і робітникам на Україні. Це відповіла Москва тому рік, себто в часі, коли міліони Українців пухли з голоду.

Письмо, яке передає офіціяльну відповідь Москви, звучить:

THE CANADIAN RED CROSS SOCIETY
NATIONAL OFFICE.

Toronto, October 20, 1932.

The Honorary Acting Commissioner,
Canadian Red Cross Society,
Calgary, Alberta.

My dear Mrs. Waagen:

In this morning's mail I received a letter from the League of Red Cross Societies enclosing copy of a communication they had received from the Red Cross and Red Crescent Societies of the USSR reading as follows:

"I have just received your letter of September 9th regarding the desire expressed by a group of Ukrainians to send part of their harvest to their compatriots.

"While expressing my most sincere thanks for the interest you have been good enough to take in this matter, I have the honor to inform you that in view of the satisfactory harvest this year, the Executive Committee of the Alliance of Red Cross Societies of the USSR believes that the carrying out of the Canadian citizens' proposal is not necessary in the absence of real need."

It is quite possible that you may wish to go into this matter a little further and, in this case, may I suggest that you discuss it with Dr. Biggar when he sees you on his return trip.

Yours faithfully,
Elsie F. Moir,
Secretary to the National Commissioner.

В перекладі на українську мову:

КАНАДІЙСЬКЕ ТОВАРИСТВО ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА, НАЦІОНАЛЬНИЙ ОФІС.

Торонто, 20. жовтня 1933.

Почесний Виконуючий Обовязки Комішенера Канадійського Червоного Хреста,
Келгарі, Алта.

Моя Дорога Пані Ваген:

Нинішньою ранньою почтою я одержала лист від Союза Товариств Червоного Хреста з залученням відпису листа, який він одержав від Товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця СССР, який говорить слідуюче:

„Я якраз одержав Ваш лист з 9 вересня відносно бажання, висловленого групою Українців, вислати частину своїх жнив своїм родимцям.

„Висловлюючи свою найщирішу подяку за заінтересування, яке Ви були добрі виявити у цій справі, маю честь повідомити Вас, що супроти вдоволюючих жнив цього року Виконавчий Комітет Союза Товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця в СССР вірить, що виконання пропозиції канадійських громадян є непотрібне супроти відсутности дійсної потреби".

Зовсім можливо, що може схочете увійти в цю справу трохи дальше, то в такім випадку я піддалаб думку, щоби Ви обговорили її з д-ром Бігаром, коли він, вертаючися, вступить до Вас.

З пошаною,
Елсі Ф. Мойр,
секретарка національного комішенера.

Юліян Баранюк.

СПОМИН З 1914 РОКУ

(В Галичині в перших днях вибуху світової війни).

(5)

Коли ми вже переїхали через ряди Мадярів, чулися дещо безпечніші, бо Москалі лишились далеко ззаду, як також мали ми військо, яке нас обороне. Зайшовши вигідне місце на пасовиську, ми знову розтаборились як Цигани і почали своє домашнє зайнятя, а то: варити, їсти, пасти корови коло воза. На другий день до табору прийшли Мадяри, вивернули кілька фір і все викинули з возів, а коні з возами забрали на підводи. Родини опинилися прямо в розпучливім положенню. Жінки з дітьми і цілим майном, яке було на фірі, викинули в рів, а з з кіньми і господарем забрали. Жінки плакали, просили офіцирів, одначе просьби ні на що не придалися. Ми опинилися під страшним терором зі сторони австрійського війська. Забирали нам вози з кіньми, а хто мав зі собою дві корови, то забирали по корові для кватируючого війська.

Ось такий захист давала нам австрійська армія. Втікачі були настільки щасливі, що досі ще нікого з них не розстріляно, бо ми втікали від Москалів і тому, на їх думку, не могли бути російськими шпигунами.

Москалі.

Одної ночі несподівано зібралися всі мадярські гузари, як також інші відділи австрійського війська. Ми знову лишилися поза австрійською лінією, одначе рішили дальше не їхати, а розтаборившися в одному селі по подвірях, ожидали вже Москалів.

Цілий день ми не бачили ані одного австрійського жовніра: ні в селі, ні в околиці. Мешканці села забралися зі своїх хат і виїхали за ріку Дністер разом з австрійською армією, а деякі відважніші лишилися, і ми разом з ними. Цілий день ми провели в напруженню, ожидаючи Москалів. В такій непевности минув день і надійшла ніч, а Москалів не видати. І не показувався ні один австрійський жовнір. Ми, втікачі, нетерпеливо ожидали наступного дня і разом з ним ріжних випадків. Другий день проминув у такому самому непевному настрою, бо ми не знали, яка нас ожидає судьба, коли прийдуть ці Москалі, до котрих вже так довго втікаємо.

Ми всі втікачі зайняли господарства селян, які втекли тому кілька днів наперед, і тому ми вже не мали ніякої охоти їхати далі, а рішили піддатися судьбі. Тому-то такому три-дневному ожиданню на Москалів ми вже хотіли, щоби вони вже раз прийшли і положили кінець цій нашій циганській вандрівці.

Четвертого дня рано, коло години 9, миттю рознеслась по цілому селі вістка, що Москалі вже є на кінці села. Всіх цівільних утікачів ця вістка дуже перестрашила, бо кожний думав, що аж тепер вже буде кінець кожному, хто тут лишився. Тому кожний заховався десь у шопі, в стодолі, і заглядав на вулицю в селі, але нікого не було видко.

Я з моїм братом і з іншими набрали відваги і подалися на вулицю, щоби розвідатись і подивитись, де є Москалі. Подавшись кілька кроків вулицею, ми побачили нараз кінночтиків, які були в темно-зелених одягах і просто їхали на нас. Ми зразу налякались, але набрали відваги і кожний з нас зняв капелюх, чи шапку. Вклонились і я. Москалі окружили нас, а їх було коло двацять, і почали питатися, де є Австрійці. Ми відповіли, що не знаємо, і вони поїхали дальше. Ми дуже здивувалися, що вони навіть не думали нас убивати, а спокійно поїхали далі.

За хвилю приїхала ціла сотня козаків, які викликали людей із загород і дещо випитувались. Кілька козаків почали до нас говорити і яке було моє здивування, коли я почув від них чисту українську мову. Люди почали вилазити з криївок і обступати козаків: цікаві були бачити їх і чути, як вони говорять. А ось ті козаки, котрих ми називали Москалями, що нібито страшно мордували цивільних людей, заговорили до нас нашою, українською мовою.

Один з них каже, що він походить з волинської губернії і є Українець, і питається чому ми, цивільні, втікаємо від них. Тоді всі втікачі роєм обступили козака, давали йому ріжні запити і довідалися, що Москалі не такі страшні, як їх малюють, та що вони з цивільних нікого не вбивають. Та ці страшні вороги були наші брати з Великої України, лише, що в московському мундурі.

Кілька годин пізніше прийшли до села більші відділи російського війська. У всіх утікачів настала велика радість, що прийшли вороги, але люди з гуманним почуттям, які до нас, цивільних, відносились якнайкраще.

По хвилі офіцири заявили нам, що можемо спокійно вертатися до своїх сіл і містечок і що ніякої кривди по дорозі нікто нам не зробить. Крім того нам заявлено, і то українською мовою, що вони воюють з узброєною австрійською армією, а не з цивільними. Вкінці один офіцир сказав, що російські війська прийшли освободити нас від панів і Жидів, які під Австрією мали велике право. Назагал салдати палили панські фільварки і жидівські хати, а селян не займали.

По такім розпорядку ми всі громадно виїхали і подалися назад у свої рідні сторони. По дорозі стрічали великі маси російського війська, які зі співом на устах подалось на захід у сторону Карпат.

В кожному селі, де був фільварок, лишилися лише згарища; жидівські коршми теж спалено. По панських палатах, тих гніздах рабства і неволі, й сліду не стало, бо майже в кожному селі ці палати спалено, а все рухоме майно забрано. Москалі були дуже зле настроєні до Жидів, тому міста палили, а товари роздавали селянам. Куди ми переїжджали, Москалі відносились до нас дуже ввічливо, і навіть харчі, яких у нас бракувало, діставали ми з військового запасу від російських жовнірів.

Їдучи через села, бачили ми скрізь на селянських хатах образи святих. Це був знак для Москалів, що в тих хатах мешкають християни. Деякі Жиди також повивішували образи на своїх хатах, то Москалі їх лишили в спокою.

З приходом Москалів, як я вже згадав, потерпіли Жиди і пани, власники дібр, і то лише на маєтку, що зістав знищений. Одначе нікого з них не вбивали, як також над ніким не збиткувались. Натомісць селяни тішилися великою симпатією Москалів. З приходом Москалів кожний відчув велику зміну. Скрізь по селах запанував якийсь бадьорий настрій, бо здавалося, що скінчилася пансько-жидівська сваволя.

Всі тішилися, що позбулись кровожадних Гунів-Мадярів, які перед кількома днями катували селян.

В своєму містечку.

По тижневій їзді з вигнання вернулися ми назад до своїх хат. Коли лише вїхали до містечка, зараз представився нам страшний вид. Було видко лише згарища. Дільницю, де мешкали Жиди, зовсім спалено, разом з божницею. Жидівські хати, які були між селянськими, лишено, з огляду на селян. Спалено теж фільварок і інші забудування, що належали до фільварку. Не згоріла ні одна селянська хата, бо Москалі палили виключно жидівські хати і забудування дідичів.

Селяни, які не втекли разом з нами, а лишилися вдома, дуже добре вийшли на цьому, бо набрали собі з міста ріжного товару, якого вистало на кілька літ. Як коли Москалі ввійшли до містечка, зараз почали розбивати всі склепи, а селянам приказали товар розбирати. Коли товар розграблено, тоді почали склепи палити. По такій операції селяни засобились ріжними товарами до схочу, а деякі бажали собі, щоби такий наступ Москалів на Галичину бував кожного року. Та згадуючи за те, не забуваймо, що це було 1914 року, на самім початку війни, коли то Москалі побіджали. (Кінець).

С. М.

ДНІ ЛИСТОПАДА.

О, ви святії дні Листопада!
Ви наша слава, наша лямпада.
Ви освітили щастя хвилеве,
Ви нам лишили спомин рожевий.

Ви нам лишили відблеск яскравий,
Образ безсмертний: Волі й Держави.
І хоч цей образ тьмою затьмився,
Він в наших серцях ясчим лишився.

Як тільки блисне сонце осінне,
Нам засиніє небо погідне!
В споминах днів тих, листопадових,
Ідемо шукати сил всіх здорових.

Хоч ворог лютий верх взяв над нами,
Славу стрілецьку топче ногами,
Слава рік-річно в нас голосніша,
Сила зростає щораз міцніша.

Стяг наш, що блиснув тоді у Львові,
Вказує шлях нам до Волі й Долі.
Местників голос „В бій за Свободу!"
Днесь вже в нас стався кличем народу!

ПОСИЛАЙТЕ „СВОБОДУ" НА УКРАЇНСЬКІ СЕЛА.

Прочитавши **„Свободу"**, не марнуйте її, не викидайте, а **вишліть нашим селянам на Закарпатській Україні**, бо вони вас цього просять. Пишіть до редакції „Свободи", а ми вам подамо село й читальню, куди будете висилати.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

АНТИСЕМІТ?

Хто витягав проти нюйорського кандидата на мейора Мек Кія закид антисемітизму, зробив, здається, кепську прислугу не самому Мек Кієви, а комусь зовсім іншому.

Хоч закид антисемітизму підніс у перше жидівський журнал „Амерікен Гібрю" та хоч цей закид тепер повторив командант одної повітової ради організації жидівських ветеранів, зараз знайшлися інші Жиди, які заявляють, що ні статей Мек Кія, ні його поведення не можна вважати антисемітськими.

Отже є Жиди, які не добачують антисемітизму, коли хто закликує християн ходити до школи в більшому числі, ніж це роблять Жиди.

ЗАДИД АНТИСЕМІТИЗМУ НА УКРАЇНІ.

Аналогічно до „Американського Гібрю" галицькі Жиди хотіли би пришити латку антисемітизму українським кооператизм, бо, мовляв, кооперативи підривають жидівських купців. Чи справді є антисемітом той, хто радить Українцям братися до купецтва, як це роблять Жиди?

ПО ЧОМУ ПІЗНАТИ ЖИВОГО ЧОЛОВІКА?

Одна газета передруковує наголовки перших сторін нюйорських газет за один день. Пишуть вони грубими буквами: Мек Кі нападає Теофела; Соломон нападає Мек Кія; О'Браєн нападає Босіва; Коф нападає Праела; Ла Гардія нападає Фліна; Сібері нападає підшепти; Дод нападає рекетірів; Сем Фолі нападає поліцію; Темені нападає Вокера; Каплан нападає Донигена; катар нападає Ал. Смита.

Газета завважує: Як хтось вас не нападе цими днями, то можете себе вважати невідомою людиною.

СТОЛІТНЯ РІЧНИЦЯ ВИНАХІДНИКА ДИНАМІТУ.

Швеція збирається святкувати сто-літню річницю уродин Альфреда Бернарда Нобеля, великого фабриканта вибухових матеріялів та винахідника нітрогліцерини й динаміту. На цих матеріялах зробив він кольосальний маєток. Ювилеєм зацікавлений і ширший світ, у якому Нобель відомий не стільки за свої винаходи, як за свої славні нагороди, які з процентів його стипендії виплачується кождого року славним ученим і літератам.

Щодо цих нагород, цікаво, що одну таку нагороду Нобель визначив тим, що найбільше причинились до поступу ідеї вічного мира в світі. Отже людина, яка зробила мільони на матеріялах, що служать до вбивання людей, визначує нагороду тим, що роблять війну заборонною чи неможливою.

Кажуть, що навіть динаміт Нобель видумував з думкою придумати такий страшний вибуховий середник, щоби війна стала такою страшною, щоб на неї ніхто не мав відваги рішитися.

ПОХІД НА НЕТЕРПИМІСТЬ.

Католицькі священики, протестанські проповідники й жидівські рабіни мають разом вести похід проти релігійної нетерпимости. Тим, що беруть участь у кампанії, здається певним, що їх промови й заклики до терпимости причиняться до її поширення.

Чи так воно є, можна вносити з того, що подібних проповідей і закликів було вже немало, а люди все ще ненавидять одні одних за віру.

Кампанія може дати кращий успіх, але не через промови, а через самий факт, що на спільній платформі появляться попри себе люди, які звичайно себе ненавидять тою ненавистю, яку Римляни охрестили богословською лютою.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

PHILADELPHIA, PA.

The Ukrainian Institute at Work.

A year has passed since the organizing of the Ukrainian Institute in Philadelphia, during which time many important contacts have been made with the most outstanding civic clubs of Philadelphia, and the work endorsed and recognized by the leading citizens of that city, as well as the heads of two of the most outstanding patriotic organizations of the country, the Daughters of the American Revolution and the DAmes of the Loyal Legion, now the Ukrainian Institute began its program for the second year, with the holding of a Ukrainian Youth's Rally, on Sunday, October 8th, 4 P.M., at the Ukrainian Hall, 23rd and Brown Streets, in Philadelphia.

A crowd of about two hundred and twety-five Ukrainians packed the hall to capacity, in what probably was the most sucecssful meetting the Ukrainian institute ever held.

Mrs. Horace M. Jones, State Chairman of Patriotic Education, Daughters of the American Revolution, was honor guest and spoke on the attitude of her organization towards the Ukrainians and all foreigners, and stressed the importance of the Ukrainians and all foreigners, and stressed the customs and the continuance of interest in the arts and crafts of their native country. "America needs your ability, your beautiful embroidery, your wonderful dancing and music. What is America, if it isn't the combination of the talents of the foreigners, who have immigrated here," stated Mrs. Jones.

As the chairmen of the various departments of the institute verbosely discussed their particular programs for the year, the audience listened with the most attentive and keenest interest ever shown by a gathering of Ukrainians at a mass meeting. The Ukrainians were so taken by the entire affair, that even the slightest disturbance, such as the moving of chairs, irritated the gathering which was so anxious to hear all they could about what seemed to them an entirely new kind of an institution. Also, despite the fact that several communistic agitators were present in the audience, the meeting was a model of perfect order.

Other speakers who addressed the assembly were: Mr. Alexander Yaremko, assistant director of the Avramenko School of Ballet, in Philadelphia, who is reorganizing the Ukrainian dancers and is planning to appear befor several American clubs this fall, urged all Ukrainians who are desirious to learn to dance or who already know to dance, to come to the home of the Ukrainian Institute, 2401 N. College Avenue, where every Thursday evening classes are conducted. Mr. Emil Kulchycky spoke in Ukrainian about the activities of the Ukrainian Institute for the past year; how the Institute had been very successful in making many American friends and that practically every civic organization has given endorsement to the work of the Ukrainian Institute. Miss Stephania Moskaluk, chairman of the music department of the Ukrainian Institute made a plea for those interested in music or singing, to join the Ukrainian Institute's orchestra and chorus. Mr. John Mitz, editor of the Ukrainian-American Review, a monthly publication of the activiites of the Ukrainian Institute, spoke to the youth on how they should boost Ukrainian activities and subscribe to all the Ukrainian periodicals. Miss Mary Pylypiw, chairman of the Needle Art Work department, invited everyone interested in Ukrainian embroidery or anxious to learn to sew, to come to the sewing classes each Wednesday evening at the Ukrainian Institute. Mrs. Valentina Woloshuk Kachmarsky, founder and director of the Ukrainian Institute, presided over the meeting and explained lucidly the purpose of the Ukrainian Institute. She stated, "The Ukrainian Institute is organized as non-political, non-religious, non-partisan institution, primarily in the interest of the Ukrainians of Philadelphia. Our aim is to establish friendlier relations between the Ukrainians and the Americans. Our program comprehends every Ukrainian organization in Philadelphia and we have our headquarters, with classrooms and a library, at 2401 N. College Avenue. The Institute is open daily for members. Anyone who has any ability at all should come to the Ukrainian Institute where this ability will be developed. While thousands of dollars are being sent to Europe to assist Ukrainians there, here in America our youth has been left to stray and interest in Ukrainian affairs has been sadly waning. Our institution is here to serve the Ukrainians; to have programs of stimulating activity, drastically different from the lugubrious atmosphere of past Ukrainian organizations, — an institution built with the fundamentals of Americanism and nurtured with the atmosphere of true Ukrainianism."

The membership for the Ukrainian Institute is one dollar a year and Americans interested may become associate members for the same sum.

John Mitz.

УВАГА! ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ., І ОКОЛИЦЯ! УВАГА!

ЗАХОДОМ УКР. АМЕР. ДЕМ. КЛЮБУ, ПАРОХІЇ І ВСІХ ТОВАРИСТВ, БРАТСТВ І СЕСТРИЦТВ МІСТА ПЕРТ АМБОЮ

:—::—: відбудеться :—::—:

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 29-ГО ЖОВТНЯ (OCTOBER) 1933 РОКУ

ОТВОРЕННЯ КЛЮБУ І ПОСВЯЧЕННЯ УКР. НАР. ДОМУ

На це Торжество запрошується офіціяльно всі Демократичні Клюби з Ню Джерзи і Ню Йорку, Товариства, Братства, Сестрицтва і Молодечі Товариства, як також поодиноких Громадян з Джерзи Сити, Байон, Нюарк, Елізабет, Плейнфілд, Савт Плейнфілд, Линдин, Ровей, Картерет, Ню Бронсвік, Бавнд Брук, Сомервіл, Стейплетон і інших місцевостей.

Тепер, в тій переломовій хвилі, коли боротьба о молодіж, бо молодіж це наша будучність, іде як на Україні так і на нашій прибраній батьківщині, ціла Перт Амбойська громада, виснажившись матеріяльно, очікує від Вас, П. нове, моральної підпори, котру подасьте своєю присутністю на цім святі. 245,8-50

Початок свята 11-та година рано в українській церкві, 150 WAYNE ST., де відправиться Служба Божа і панахида по бл. памяти Матвію, членів Клюбу і інших товариств, як також членів будівничого комітету дому, а потім вирушиться походом **на власну площу,** де промовою **майора міста Перт Амбой, F. DORSEY, розпічнеться посвячення.** По посвяченню спільний обід, концерт і забава з танцями до пізної ночі. Вступ на обід і танці $1.00. — Комітет Свята.

УВАГА! НЮ ЙОРК І ОКОЛИЦЯ! УВАГА!

ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛЬНИХ ОРҐАНІЗАЦІЙ МІСТА НЮ ЙОРКУ

ОТСИМ СКЛИКАЄ

ЗАГАЛЬНІ ГРОМАДЯНСЬКІ ЗБОРИ

представників всіх Українських Національних Товариств, Братств і Громад з міст: (в стейті Ню Йорк) — НЮ ЙОРК, БРОНКС, АСТОРІЯ, БРУКЛИН, СТЕЙПЛЕТОН, ГЕМПСТЕД, БАБИЛОН, РИВЕРГЕД, ЙОНКЕРС, ОРІЄНТ, ДЖЕМЕЙКА; (в стейті Ню Джерзи) — ДЖЕРЗИ СИТІ, НЮАРК, ПАСАЙК, ЛІНДЕН, ЕЛИЗАБЕТ, БАЙОН, КАРТЕРЕТ, ПЕРТ-АМБОЙ, ПАТЕРСОН і всі інші близько Ню Йорку положені місцевости, в справі

ПРОТЕСТАЦІЙНОГО ПОХОДУ

ЩО ВІДБУДЕТЬСЯ В НЮ ЙОРКУ 18-го АБО 25-го ЛИСТОПАДА Ц. Р.

:—::—: Збори відбудуться :—::—:

В ПЯТНИЦЮ, 27-ГО ЖОВТНЯ (OCTOBER) 1933 Р.

В УКРАЇНСЬКІМ НАРОДНІМ ДОМІ, при 217-219 ІСТ 6-та ВУЛИЦЯ В НЮ ЙОРКУ, Н. Й.

Початок в годині 8.15 вечором.

На зборах має бути формально вибраний і доповнений **КОМІТЕТ ПОХОДУ,** як також фінально обговорений плян походу. Похід цей має відбутися дуже імпозантно, а до участи в ньому має бути зорганізована ціла околиця.

З тих причин проситься всі українські національні товариства цілої околиці вислати на ці збори своїх представників. 248 **Центральний Комітет в Ню Йорку.**

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Михайло Жуковський, секретар Тов. Жеребецька Любов в Ню Йорку, Н. Й., від. 144. У. Н. Союза, помер нагло у шпиталі, злетівши нещасливо з 8 поверха при чищенню вікон будинку. Похорон того свідомого й діяльного українського громадянина і Союзовця відбудеться в четвер, дня 26. жовтня, в годині 10. рано з похоронного заведення **Петра Яреми,** 129 Іст 7-ма вулиця, Ню Йорк, Н. Й.

ОСІННІ АКОРДИ СМУТКУ.

Іде вона сумна...
Чути, як трава шелестить.
Як оком гляне,
Все з жалю вяне,
Ліс огнями горить.

Іде вона сумна...
Осінь іде до нас,
І неодному на могилі
Насипле листя, гей, гей,
Як прийде час — ой час!

Дм. Захарчук.

БУДЬМО ГОТОВІ!

Будьмо готові, на сторожі!
Розвиваються події:
Ось-ось і світова пожежа
Обгорне всіх і нас — є надія.

Як в злуці лиш немов скалою
Станемо всі на проби бурі,
Не розіб'є нас скажене море.
Будьмо готові!—Хмари понурі
Залляли світ; щоб знову нам
Не прийшлось служити ворогам!
Будьмо готові як скала тверда,
Бо йде буря страшна світова.

Дм. Захарчук.

Фріц Вебер.

ЯК ЕДІ ВАМПФІНҐЕР ПЕРЕМІГ СУДЬБУ

Подаючи тут нашим читачам оцей переклад оповідання віденського письменника, зазначимо, що такий дуже тепер актуальний Відень завдячує свою велику популярність у світі не тільки свойому відомому замилуванню до всякого роду мистецтва, але й веселій вдачі Віденців, які, хоч дещо гострі на язик, то дотепом незрівнані. Віденець — це майже з правила вроджений гуморист і актор, так, як Віденка — танцюристка і співачка. І саме як зразець **віденського гумору подаємо** оцим оповіданячко Фріца Вебера. — О. Г.

Ми — соліцитатор Роберґер, надревідент Інґомар Квапіль і я — оглядали власне віллю Еді Вампфінґера. Вона видвигалася в однім із західніх округів Відня, просто як казкова мрія з білого мармору, повна пишної обстанови, афганських килимів та китайської порцеляни. А все те Еді Вампфінґер, бувший корабельний куховар і пройдисвіт, нагромадив рівно упродовж пятьох років десь там у світі та в таємничий спосіб.

Тимто, попиваючи на мозаїковій терасі чай, ми, повні шанобливого подиву — мовчали; бо й ніхто з нас трох тут, віч-на-віч з неймовірним багацтвом, і не гадав ніколи, що наш друзяка Еді Вампфінґер такий собі удалець. Навпаки — якщо ми впродовж останніх років сиділи коли при скляночці вина, і наша розмова зійшла на Еді, то ми тільки знизували плечима, а шановний надревідент Інґомар Квапіль тарабанив пальцями по столі, наче бажав позбутися якогось нахабного прошака. А тепер?

Нарешті Квапіль, якому зі схилювання тремтіло на носі пенсне, вдарився по своїх худих стегнах і впалив:

— „Еді! І як це ти так добув того всього?"

— „О, цілком просто, мої кохані" — сказав Вампфінґер, не хапаючись, та дав притім знак своїм обидвом індійським козачкам, щоб вони забралися геть. — „Я іменно не хочу, щоб мої хлопці почули тут імя свойого найвизначнішого земляка. Отож: три роки, мої панове, велось мені прегарно. Тоді я був тим усім, чим в Індіях може бути людина, поки з розпуки не повіситься: кухарем на кораблі, обмивачем умерлих, міняйлом, дяком англіканської місії в Банвальоре, доглядачем звірят у святині ґейш, пачкарем опію та чудотворних оліїв. Але щож? Усе те була ерунда, панове! Аж укінці, знаєте, пішов я до Муняше Ґванялюра, до славного ворожбита, і от, бачите..."

Він показав притім рукою направо й наліво, і ми знову почудувались на безмірне багацтво його достатків.

— „Муняше Ґванялюр — говорив Вампфінґер далі — це факір у Біґам-Малябарі. Зовсім сліпий, просиджував він тоді вже чотирнацятий рік на цвяхованій дощці і за ціну одної рупії ворожив з голосу тим, що приходили до нього. А я пішов до нього за порадою одного старого Гіндуса, який терпів колись на кольку у шлунку, а факіра нараяв мені словами: „Саґібе! Ти не жиєш як пристало на мудрого мужа. Ану, звернись до Муняше Ґванялюра. Він знає кожну біду, він і тобі поможе".

Отже, як сказано, ворожбит сидів на цвяхованій дощці і повелів мені:

„Говори!"

„Я намагався пригадати собі все те, що я знав з малябарської мови, але воно не змогло ніяк оживити його духа.

—„Говори мовою твоїх батьків!" — наказав він мені врешті, і нетерпеливо підвів руку. А це й мені було гаразд, і я в шалено швидкім темпі проказав тексти кількох віденських співанок так, що правовірні Індійці зчудовані попритискали руки до чол, гадаючи, що моє лепетання це — молитва.

Але раптом Муняше Ґванялюр гукнув:

— „Стій! Доволі!" Наказ, який мені не подобався, бо я саме почав прегарну пісеньку:

Тай турботаж із грішми,
Гей, гай, га!
Але, друзі, ми ще —' ми,
Гей, гай, га!

„Та я таки вмовк, а ворожбит провістив тут гробовим голосом: „Тобі треба грошей".

„Я німо притакнув, бо цими словами він ніби шпигнув мене в само серце, а пошепти признання між присутніми виявили йому, що я його словам признав рацію.

— „І ніколи ти не мав грошей?"

— „Так — сказав я. — Ніколи".

„А Муняше Ґванялюр підвів притім руку вгору з висловом безконечного жалю і проголосив поволі і врочисто:

„І ніколи ти не будеш мати грошей, ніколи!"

„В цей мент товпою Індійців пронеслось глибоке зворушення. По їх розумінню ось це тепер було тесаме, начеб вони були свідками смертельного присуду. Але в моїй голові проблиснула нечайно спасенна думка і видвигнулась у мені війним сяєвом надії.

— „Достойний отче — сказав я тут тремтючим голосом — чи зволиш дати мені твоє пророцтво на письмі?"

„Ворожбит притакнув і я відійшов.

„Але на другий день я велів собі вималювати таблицю, на якій в мові сорок і трох індійських діялектів було написано:

— „Це єсть Еді Вампа-Фінґа з Відня, чоловік, якому Муняше Ґванялюр, великий ворожбит, прорік, що ніколи він не матиме грошей. Та навіщеного таким проклоном гонить його бог Шіва по цій землі від місця до місця без упину. Змилосердіться над нещасним!"

„І вистачений тією таблицею, почав я зараз обїжджати Індію від півночі до півдня, і від сходу до заходу. А притім мандрував зі мною бруняний менаджер, щоб поясняти юрбі страшливе пророцтво мудрця з Біґам-Малябар. — „Ні, ніколи" — гукав він по сто і по тисяч разів на день, по селах і по містах і до мандруючих подорожних — ніколи Еді Вампа-Фінґа з Відня не матиме грошей! Вам, які теж нічого не маєте, лишається хоч солодкий бальзам надії; одначе йому наче отруя кобри розжирає душу оте „ніколи", отой проклін богів! Змилосердіться над нещасним!"

„І вони милосердилися, хоч по їх думці все те, що вони мені давали, зараз же десь пропадало, бож Маняше Ґванялюр не помиляється ніколи. Значить — вони складали для мене жертви тільки на те, щоб мене хоч на хвилинку потішити та ніби вичарувати мені фату морґану багацтва в пустині божого прокляття. А я таким чином зміг собі незабаром назбирати великанські суми, складаючи їх по ріжних філіях Анґльо - Індієн - Банку.

Два роки мандрував я так з моїм менаджером по Індії, аж врешті надоїла мені роля проклятого богами, і я згубився в метушні Бомбаю, щоб незадовго враз з моїм надбанням вернутися до Европи.

„Так от тобі й історія цієї хати, мій коханий Квапіле! Проста, зовсім проста! Я, Муняше Ґванялюр, таки велика людина! Що з того, що він кінець-кінців помилився? Помилятися людська річ, мої панове. Але він углянув глибоко в нашу біду, і я сьогодні бачу, як вражаючо кинуло ним, коли я проспівав слова тієї пісні, що оживила в ньому пророчого духа:

Тай турботаж із грішми,
Гей, гай, га...!

„Ну — хайже вщасливить його незабаром божеська Нірвана!"

З німецького переклав

д-р Остап Грицай.

КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК, Н. И.

Нові успіхи українського промисловця.

Не знати, чи тому Українець не боїться депресій, що привик, що йому все мусить дути вітер в очі. От при теперішніх відносинах в Америці є доволі наших підприємств, на які, здавалосяб, депресія майже не поділала.

Так, наприклад, нюйорський бизнесмен п. Плятон Стасюк покінчив щойно недавно колисальну перерібку свого масарського склепу і робітні. Як величезний склеп так і робітня (властиво фабрика), це останнє слово модерної масарської техніки. Знавці Американці кажуть, що це є найбільший подрібничий магазин мяса в Америці, а може й у цілім світі.

Думаю, що не лише я, але кождий Українець, увійшовши до того склепу, буде гордий, що це є власність Українця. Мені, за кождий раз, як увійду до масарні п. Стасюка, стає дуже мило на душі: таж це здобув собі мій земляк — кров від крови, кість від кости. Цеж очевидне, що в наших, нами самими погорджуваних характерах, є додатні риси, які дають нам можливість надіятися кращої будучини української нації.

От тепер ми свідками, як найсильніша нація, Америка, втратила голову. В цім часі, як енергія Американців гейби спаралізована, наш підприємець кілька тижнів по відкриттю свого ультрамодерного заведення отвирає (в половині листопада) ще й філію свого масарського заведення. Але де? Аж у Брукліні! Між 17-тою й 18-тою вулицею, під числом 628 5-тої евені (Савт Бруклін).

Думаю, що знайдеться багато наших земляків, які щиро симпатизують з енергійними змаганнями нашого підприємця. Було би добре, якби якнайбільше наших людей, набувши ділового знання і практики, мали успіх у провадженню свого діла.

Совісна праця та чутке серце до свого народу мусять дістати заслужене признання. А матеріяльний добуток кождого з нас — це є маєток цілої нації. А добр. Стасюк дає щедрою рукою на ріжні добродійні народні цілі як тут так і в старому краю.

Роман Придаткевич.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

Хитрий.

До Ротшильда зголошується одного дня нужденно одітий Жидок.

— Як мені, пане Родшильд, даєте 100 злотих, то покажу вам щось, чого ви й за половину свого майна ніде не добудете.

Заінтересований Родшильд дає 100 злотих.

— Ну, добре, але показуйте.

— Свідоцтво убожества з жидівської громади.

ПРОЦЕС ЗА ВБИВСТВО ГОЛУВКА

(За краевою українською пресою).

(2)

Признались.

Затримані у звязку з нападом у Городку Василь Білас і Дмитро Данилишин признались перед апеляційним слідчим суддею, що це вони вдерлися вечором 29. VII. 1931, з автоматичними бравнінгами в руках, до кімнати посла Тадея Голувка і кількома стрілами позбавили його життя. Їх зізнання доповнив Микола Мотика й Олександер Буній.

Як це було?!...

Впродовж літа 1930 Михайло Гнатів, районовий командант ОУН, мешкаючий у Тустановичах, оснував у Трускавці гурток ОУН, до якого належали м. і. Мотика, Василь Білас, Данилишин і Буній. Спершу цей гурток не проявляв іншої діяльности, як кольпортажу нелегальної літератури та сходини. Щойно 8. серпня 1931 Василь Білас і Дмитро Данилишин взяли участь у нападі на почтову управу в Трускавці, що його зорганізував Гнатів. В серпні тогож самого року Олександер Буній, який був тоді портієром у пансіоні СС. Служебниць у Трускавці, повідомив Миколу Мотику, що в пансіоні жиє посол Тадей Голувко, та спитав його, чи не треба би „щось з тим польським послом зробити". Мотика зрозумів, що Буній має на увазі вбивство. Мотика свою розмову з Бунієм повторив Василеви Біласови, який зрештою безпосередньо від Бунія почув про Голувка. Буній зазначив Біласови, що Голувко був ініціятором „пацифікації". Ті відомости Білас повторив Михайлови Гнатову. Після кількох зустрічей, які описує акт обвинувачення, Михайло Гнатів, як районовий командант ОУН, дав Василеви Біласови устний наказ перевести разом з Дмитром Данилишином замах на Тадея Голувка, при чому Гнатів заявив Біласови, що Голувко був ініціятором пацифікації і через нього багато людей побито та знищено. Як би атентатчиків зловили на горячім учинку, то вони мали заявити, що є членами ОУН і виконали замах з наказу організації. Докладні інформації про спосіб життя Голувка у Трускавці дав Біласові Буній; він показав Голувка Біласови на вулиці. Про наказ убити Голувка, Данилишин довідався від Біласа, який заявив також Данилишинови, що Голувко є ініціятором „пацифікації". Білас дав Данилишинови револьвер і пару окулярів. На підставі інформацій Бунія Білас рішив, що найкраще вбити Голувка в його власній кімнаті. День замаху устійнив на 29. серпня. З Данилишином умовився в 7. год. вечора в його саді. Там теж зустрінулись, зодягнені у гумові плащі й шапки та засоблені в револьвери й темні окуляри. Від Данилишинового саду перейшли полем до віллі „Орел", а звідтіля на вул. Стебницьку. Під парканом пансіону СС. Служебниць підождали на Бунія. Цей останній швидко надійшов, Білас підійшов до нього, Данилишин залишився. Буній заявив, що в кімнаті Голувка темно, значить його ще нема. За хвилину Буній прийшов знову і сказав, що тепер уже в кімнаті Голувка світиться, значить — він дома. Білас казав Бунієви йти негайно до кухні, а Данилишина візвав іти за ним, Біласом, до віллі. Оба ввійшли туди з піднесеними ковнірами плащів, з темними окулярами на очах та з револьверами готовими до стрілу. Пішли на 1-ший поверх і застукали до дверей кімнати Голувка. Коли почули з середини оклик „прошу", відчинили двері. Перший увійшов Білас, за ним Данилишин. У кімнаті світилась лямпа, на ліжку лежав Голувко, головою до входових дверей та ногами до балькону, накритий до грудей ковдрою, з книжкою у руці. Коли Білас і Данилишин, будучи два кроки від Голувка, спрямували на нього револьвер, той закрив лице рукою. В тій хвилині оба почали стріляти. Стрілявши кілька разів, Білас і Данилишин кинулися втікати. Зі Стебницької вулиці скрутили у вузьку вуличку між посесією Мандзюка і віллею „Романа" та віддалися на поле. Там розбіглись до своїх домів. За яку годину Білас пішов до кооперативи „Здоровля" і відтіль приглядався, що діється у пансіоні СС. Служебниць.

Не мав спокою.

Олександер Буній признався згідно з вище наведеними обставинами. Він зізнав, що від хвилини вбивства Голувка не зазнав спокою і тому не скривав довше своєї тайни — коли лише зрадив її та обтяжив його Мотика. Зате сам Мотика, в міжчасі засуджений за приналежність до ОУН, не признався до ніякого звязку з убивством Голувка. Він заявив, що його розмова з Бунієм на тему побуту Голувка у Трускавці не мала впливу на вбивство, а пізніші подробиці вбивства взяв з оповідання Біласа. Також не признався до вини Барановський, заявляючи, що револьвер вручив Гнатову без глибшої надуми, а щодо проданого револьвера, то він не знав, що саме той бравнінг був знаряддям злочину, продав його радше з глупоти та не мав наміру тої продажі скривати. Акт обвинувачення не бере тої оборони під увагу, покликуючись передовсім на минувшину Барановського, а потім на його поведінку у звязку з убивством Голувка.

Конфідент поліції, чи контррозвідчик ОУН?

Роман Барановський вступив до ОУН ще як гімназійний учень у 1923 році. В червні 1926 р. Барановський діства 3 роки вязниці за участь у нападі на почтовий амбулянс. Після виходу з вязниці став керманичем експропріяційного референту при команді УВО. Потім, як краєвий боєвий референт Барановський 20. червня 1929 року починає співпрацю з підкомісарем поліції Чеховським у характері конфідента поліції. Має повне довіря в ОУН, їздить до Праги, займає в єрархії ОУН високе становище. В січні 1931 р., на зїзді націоналістів у Львові організаційним референтом стає Зенон Коссак, засуджений пізніше за приналежність до ОУН і спонукування Біласа й Данилишина до участи в нападі на почту в Городку — разом на 7 літ вязниці. Барановський був йому підчинений. Згідно з зізнаннями Барановського, Коссак підтримував звязок з тустановецькою групою робітників, на чолі яких стояв Михайло Гнатів. Коссак познайомив теж Барановського з Гнатовом і казав йому поінформувати Екзекутиву ОУН у Львові про пляни Гнатова. Після одної розмови з Гнатовом на тему двох експропріяційних нападів (в акті обвинувачення є про них докладно мова), Барановський дав Гнатову револьвер, що його дістав від Березинського. Однак після убивства Голувка Барановський не давав слідчому відділови, як його конфідент, правильних відповідей щодо імен убивників Голувка. Барановський вказав тоді на Коссака і цілий ряд інших осіб (вони в акті обв. усі вичислені), але це були дані фальшиві. Назвище Гнатова назвав Барановський щойно тоді, коли той утік з краю, та й до того Барановський казав про Володимира, а не Михайла Гнатова. Затаїв також перед поліцією факт, що передав Гнатову револьвер, що відібрав його та що продав. Щойно згодом, по смерти ком. Чеховського, зізнав, що продав револьвер з відома і за згодою Чеховського. Про те, що має револьвер, ужитий імовірно до вбивства Голувка — поінформував радника Івахова і надком. Білевича. Ці останні цьому заперечують. Акт обвинувачення закидує Барановському, що він свідомо затаїв перед поліцією подробиці, які могли вияснити цілу тайну вбивства Голувка, а навіть свідомо фальшиво поліцію інформував, щоби її звести на манівці.

(Далі буде).

НА ЧУЖИНІ.

Повій, вітре буйнесенький,
Понад горе й море,
Розвій тугу, утри сльози,
Щоб забути горе...

Щоб не забувати з сумом,
Чого тут блукаєм
На чужині, в чужій хаті,
Таж ми свою маєм!

Не забути? Що я кажу!
Ні, не мож забути:
Була хата, була нивка...
Таж ми також люди!

Та недоля нашу хату
В хижу замінила,
А на нивці, на родючій
Терня насадила.

Розвелася біда люта
На нашій земли́ці,
Нищить працю споконвічну,
Нашу кервавицю.

А ми мусим куска хліба
За морем шукати,
Бо вигнала лиха доля
Нас з рідної хати.

Із хатини, від родини...
Та що тут казати?
Сумно, сумно на чужині
Свій вік коротати.

В. Г. Б.

ЛЮДИ.

Так сумно мені
На серцю камінь ляг,
Душа закована тужить;
Нема людей в ці дні,
Щоб з правдою на шаг
Ти з ними міг прожить.

Не кажу: світ лихий,
О, ні, і сто раз ні!
Лиш люди — ох, як сказать,
Лиш **самолюбства нахил** злий
І погань у їх душі,
А **чесноти їх** — сплять.

Дм. Захарчук.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

СТРАШНИЙ ТАРЗАН.

(77)

„Скажи мені", звернувся Джадон до дівчини, „чому ти мене остерегла?" Він знав, що дівчина вратувала йому життя, покерешувавши пляни жерця, що хотів вкинути його в яму грифа. „Для мене все краще, ніж лишитися в руках Людона", вона відповіла. „Ти виглядаєш на відважного й чесного жовніра. Я не могла спокійно дивитися, як мій ворог намагався тебе стратити. Тепер я ціла в твоїх руках". Похмурий вояк подивився на дівчину кілька хвиль, і сказав: „Котан хотів би тебе зробити королевою. Це повно почесне відношення того, який міг би зробити тебе своєю рабинею.

„Король думає, що ти походиш з племени богів", він додав, „і, маючи тільки одну дочку, він хоче мати сина". „Я не хочу ні його, ні його престола", вона сказала. „Котан — король!" — сказав Джадон, так гейби це вирішувало все. „Ходи. Підемо до Забороненого Городу. Там будеш перебувати з його дочкою Ольою до свого шлюбу". При вході до святині два священики в дивачних масках на лицях пробували задержати їх. „Вона йде на приказ короля Котана", сказав Джадон. „Уступись набік!"

Вони нарешті прийшли до мешкання княжни, де Джадон віддав її під опіку сторожів терему Ольої. „Заведіть її до княжни та дивіться, щоби вона не втекла!" — він сказав. Перед дверима, завішеними шкірою дикого кота, евнух задержався та вдарив своєю палкою по стіні. „Княжно Палюдона!" — він крикнув — „тут прийшла чужинка, бранка зі святині". „Кажи, хай увійде", відозвався солодкий голос. Лейді Грейсток увійшла та побачила прекрасну кімнату.

Ольоа, княжна дому Котана, лежала на купі футер, що вкривали камінне ліжко. Коло неї стояла невільниця. Княжна дала знак чужинці підійти ближче. Коли Джейні станула коло ліжка, княжна оглянула її докладно. „Яка ти гарна!" — вона сказала. „Це справжня похвала, коли вона походить від такої красавиці", сказала лейді Грейсток, хоча вона чула, що краса може бути проклоном. „О, то ти говориш нашою мовою?" — втішилася княжна. „Мені казали, що ти походиш з краю, про котрий у нас навіть не чували".